

О. П. Швед, кандидатка історичних наук викладач кафедри українознавства та філософії ДНТ «Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького»
<https://orcid.org/0009-0007-3568-1984>

УПРАВЛІНСЬКІ ПІДХОДИ У РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ЩОДО УНІФІКАЦІЇ МОЖЛИВОСТЕЙ ГРОМАДЯН В УКРАЇНІ

У статті аналізується роль публічного управління у сфері соціальної політики як інструменту зміцнення державної безпеки та підтримки соціальної стабільності в умовах сучасних економічних та соціально-політичних викликів. Досліджуються механізми планування, реалізації та оцінки ефективності державних програм, спрямованих на захист вразливих верств населення та забезпечення рівних можливостей, включно з аспектами гендерної рівності. Особлива увага приділяється комплексності підходу, який передбачає інтеграцію міжсекторальних інструментів управління.

Проаналізовано вплив ефективного адміністрування соціальної політики на стабілізацію суспільних процесів, зниження соціальної напруги та підвищення довіри громадян до інституцій влади. Розглянуто роль державних органів, місцевого самоврядування та громадянського суспільства у формуванні прозорих, підзвітних та соціально справедливих програм. Підкреслено, що врахування потреб різних соціальних груп, включно з принципами рівних можливостей, підвищує ефективність і сталість результатів соціальних ініціатив.

Особлива увага приділена перспективам розвитку публічного адміністрування у контексті зміцнення державної безпеки та підвищення інституційної спроможності органів влади. Обґрунтовано, що прозорість процесів, міжсекторальна координація та врахування міжнародного досвіду є критично важливими для успішного впровадження соціальних програм. Окреслено напрями подальших досліджень, зокрема щодо оцінки ефективності соціальних політик та інтеграції принципів рівних можливостей у систему публічного управління для забезпечення довгострокової соціальної стабільності та безпеки держави.

Обґрунтовано, що важливим аспектом є також недостатній рівень взаємодії між державними органами, місцевим самоврядуванням і громадськими інституціями у впровадженні програм соціальної підтримки. Нерівномірність доступу до ресурсів, ігнорування специфічних потреб вразливих груп населення – зокрема людей з інвалідністю, осіб похилого віку, дітей та малозабезпечених верств – негативно впливає на процеси соціальної стабілізації та підвищення безпеки держави.

Ключові слова: публічне управління, державна соціальна політика, рівні можливості, категорії населення, національна безпека, механізми, координація, прозорість, уніфікація, управлінські підходи, ефективність.

O. P. Shved. Management approaches in the implementation of state social policy in the context of national security regarding the unification of citizens' opportunities in Ukraine

The article analyzes the role of public administration in the field of social policy as a tool for strengthening state security and supporting social stability in the face of modern economic and socio-political challenges. The mechanisms for planning, implementing and evaluating the effectiveness of state programs aimed at protecting vulnerable groups of the population and ensuring equal opportunities, including aspects of gender equality, are studied. Particular attention is paid to the comprehensiveness of the approach, which involves the integration of intersectoral management tools.

The impact of effective administration of social policy on stabilizing social processes, reducing social tension and increasing citizens' trust in government institutions is analyzed. The role of state bodies, local governments and civil society in the formation of transparent, accountable and socially just programs is considered. It is emphasized that taking into account the needs of different social groups, including the principles of equal opportunities, increases the effectiveness and sustainability of the results of social initiatives. Particular attention is paid to the prospects for the development of public administration in the context of strengthening state security and increasing the institutional capacity of government bodies. It is substantiated that the transparency of processes, intersectoral coordination and consideration of international experience are critically important for the successful implementation of social programs.

Directions for further research are outlined, in particular, regarding the assessment of the effectiveness of social policies and the integration of the principles of equal opportunities into the public administration system to ensure long-term social stability and security of the state. It is substantiated that an important aspect is also the insufficient level of interaction between state bodies, local governments and public institutions in the implementation of social support programs. Uneven access to resources, ignoring the specific needs of vulnerable groups of the population – in particular people with disabilities, the elderly, children and low-income groups – negatively affects the processes of social stabilization and increasing state security.

Key words: public administration, state social policy, equal opportunities, population categories, national security, mechanisms, coordination, transparency, unification, management approaches, efficiency.

© О. П. Швед, 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

Постановка проблеми. Проблема забезпечення соціальної стабільності та державної безпеки в умовах сучасних соціально-економічних та політичних трансформацій набуває особливої актуальності. Зростання економічної нерівності, демографічні виклики, соціальна вразливість окремих груп населення та напруженість у суспільстві створюють потенційні ризики для безпеки держави. У таких умовах ефективно публічне управління у сфері соціальної політики стає ключовим інструментом забезпечення рівних можливостей, соціальної стабільності та довіри громадян до інститутів влади.

Незважаючи на наявність державних програм соціальної підтримки, спостерігаються системні проблеми, що знижують ефективність їх реалізації. До них належать фрагментарність заходів, недостатня координація між центральними та місцевими органами влади, обмежене залучення громадянського суспільства та інструментів міжсекторальної взаємодії. Це призводить до нерівного доступу різних соціальних груп до соціальних послуг, обмежує реалізацію принципів рівних можливостей та підриває стабілізаційний ефект соціальних програм. Відсутність системного моніторингу, оцінки ефективності соціальних ініціатив та урахування потреб різних категорій населення ускладнюють формування комплексної та результативної політики.

Аналіз останніх досліджень чи публікацій. Сучасні виклики потребують комплексного підходу, який поєднує законодавчі, адміністративні та міжсекторальні інструменти управління, прозорість процесів та активне залучення громадян до формування соціально справедливих програм [4]. У вітчизняній науковій літературі все більше уваги приділяється проблемам соціальної політики як невід'ємної складової публічного управління та державної безпеки.

Так, Тетяна Паламарчук аналізує сучасну роль держави у забезпеченні соціального захисту як системи законодавчих та інституційних гарантій, що забезпечують права і свободи громадян у контексті соціальної безпеки в Україні. Одночасно Світлана Петкун зосереджує увагу на забезпеченні рівного доступу до соціальних послуг в умовах децентралізації й соціально-економічних змін, що є актуальним аспектом у формуванні соціальної політики та її ефективного управління.

Інші українські дослідники також підсилюють науковий дискурс у цій сфері: Сергій Линдюк досліджує інноваційні підходи в публічному управлінні, спрямовані на забезпечення соціальної безпеки, зокрема в умовах воєнного стану та трансформацій суспільства, підкреслюючи необхідність модернізації і людиноцентричних моделей управління. Водночас Юрій Пасічник та Олена Сукач аналізують розвиток системи соціального захисту в Україні в контексті європейських стандартів, що дозволяє розглядати українську соціальну політику в ширшому міжнародному середовищі й виявляти ключові виклики для забезпечення рівних можливостей. Ці наукові доробки створюють теоретичну й прикладну основу для подальших досліджень механізмів публічного управління, спрямованих на зміцнення державної безпеки та соціальної стабільності.

Метою статті є обґрунтування управлінських підходів у реалізації державної соціальної політики в контексті національної безпеки щодо уніфікації можливостей громадян в Україні.

Виклад основного матеріалу, дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів. Сучасне суспільство стикається з численними соціально-економічними та політичними викликами, що впливають на стабільність держави та рівень добробуту громадян. Глобалізація, демографічні зміни, економічна нестабільність і соціальна нерівність створюють передумови для посилення соціальної напруги, що безпосередньо загрожує безпеці держави. У таких умовах необхідним стає ефективно управління соціальною політикою, здатне забезпечити підтримку вразливих груп, сприяти соціальній згуртованості та попереджати конфліктні ситуації.

Публічне управління у сфері соціальної політики відіграє ключову роль у формуванні державної стратегії соціального розвитку. Воно дозволяє не лише визначати пріоритети та напрямки державних ініціатив, а й впроваджувати механізми контролю, моніторингу та оцінки ефективності програм. Застосування комплексного підходу, який поєднує законодавчі, адміністративні та фінансові інструменти, стає важливим чинником забезпечення рівних можливостей для громадян та зміцнення державної безпеки.

Соціальна політика як компонент державної стратегії визначає цілі та пріоритети у сфері соціального захисту, зайнятості, освіти, охорони здоров'я та підтримки вразливих верств населення. Вона виступає не лише засобом регулювання соціальних процесів, а й механізмом попередження соціальних конфліктів, підтримки економічної стабільності та формування суспільної довіри до інститутів влади [1]. Ефективна соціальна політика базується на принципах справедливості, доступності та врахування потреб різних соціальних груп. Соціальна стабільність безпосередньо впливає на державну безпеку. Наявність широкого спектру соціальних гарантій і програм підтримки зменшує ризики соціальної напруги, злочинності та протестних настроїв. Коли громадяни відчувають доступ до основних послуг та ресурсів, рівень довіри до держави підвищується, а ймовірність виникнення конфліктних ситуацій значно знижується. Таким чином, публічне управління в сфері соціальної політики стає не лише засобом соціального розвитку, а й інструментом національної безпеки.

Принцип рівних можливостей передбачає, що кожен громадянин, незалежно від статі, віку, соціального статусу чи фізичних можливостей, має доступ до базових соціальних послуг і ресурсів. Це включає освітні, медичні та соціальні програми, які адаптовані до потреб різних груп населення. Інтеграція принципів рівності у соціальну політику забезпечує соціальну справедливість та знижує нерівність, яка часто стає джерелом

напруги у суспільстві. Системний підхід у публічному управлінні передбачає взаємодію різних механізмів – адміністративних, правових, фінансових та інформаційних – для досягнення комплексних результатів. Він дозволяє поєднувати законодавчі ініціативи з практичними соціальними програмами, контролювати їх реалізацію та оцінювати ефективність.

Такий підхід забезпечує більш передбачувану та стабільну реалізацію політики, спрямованої на зміцнення державної безпеки та підтримку соціальної стабільності. Комплексність та міжсекторальна координація виступають ключовими умовами успішного публічного управління. Залучення центральних органів влади, місцевого самоврядування, громадських інституцій та приватного сектору дозволяє створювати програми, що відповідають реальним потребам населення. Це сприяє більшій ефективності соціальної політики та забезпечує довгострокові результати у сфері соціальної стабільності та державної безпеки.

Забезпечення рівних можливостей у суспільстві неможливе без чітко структурованих механізмів публічного управління. Перш за все, це законодавчі механізми, які формують правову основу соціальної політики. Прийняття законів, що гарантують доступ до освіти, охорони здоров'я, соціального захисту та працевлаштування, є фундаментом для справедливого розподілу ресурсів. Особлива увага приділяється антидискримінаційним нормам, які запобігають нерівному ставленню до громадян за статтю, віком, станом здоров'я або соціальним статусом [2]. Адміністративні механізми забезпечують практичну реалізацію цих законів. Це створення спеціалізованих державних органів, департаментів та відомств, які контролюють і координують соціальні програми, визначають пріоритети та оцінюють ефективність їх реалізації.

Міське самоврядування виступає додатковим каналом адаптації загальнодержавних ініціатив до регіональних потреб, що дозволяє оперативно реагувати на проблеми вразливих груп населення. Фінансово-економічні механізми відіграють не менш важливу роль. Соціальні виплати, субсидії, гранти та пільги спрямовані на підтримку малозабезпечених верств населення та стимулювання рівних можливостей. Крім того, держава може заохочувати приватний сектор до реалізації соціальних ініціатив, наприклад через податкові пільги або фінансову підтримку програм корпоративної соціальної відповідальності. Такий комплексний підхід дозволяє максимально охопити громадян різного соціального статусу.

Інформаційно-комунікаційні механізми забезпечують громадянам доступ до інформації про права та соціальні послуги. Використання цифрових платформ, освітніх кампаній та медіаінформування дозволяє підвищити прозорість програм і забезпечити рівний доступ до ресурсів. Крім того, активне інформування населення сприяє формуванню довіри до держави та підвищенню суспільної відповідальності за участь у соціальних ініціативах. Важливою умовою ефективності є інтеграція різних механізмів у єдину систему соціальної політики. Законодавчі, адміністративні, фінансові та інформаційні інструменти повинні працювати синхронно, доповнюючи один одного.

Лише така взаємодія дозволяє досягти реальних результатів у забезпеченні рівних можливостей, зменшенні соціальної нерівності та зміцненні довіри до державних інститутів. Завдяки впровадженню цих механізмів публічне управління стає потужним інструментом вирівнювання соціальних шансів для різних груп населення. Вразливі категорії громадян отримують реальний доступ до соціальних послуг, що підвищує їхню життєву безпеку та зміцнює загальну соціальну стабільність. У підсумку, саме через ефективне поєднання всіх механізмів реалізація принципів рівних можливостей стає реальним чинником державної безпеки.

Ефективне публічне управління у сфері соціальної політики безпосередньо впливає на соціальну стабільність і державну безпеку. Коли громадяни мають гарантований доступ до базових соціальних послуг, потреби вразливих груп населення задовольняються, а соціальна напруга знижується. Це створює сприятливий клімат для економічного розвитку та зменшує ризики виникнення конфліктних ситуацій, що можуть загрожувати безпеці держави.

Соціальна стабільність також забезпечується через комплексну підтримку груп із високим рівнем вразливості. Наприклад, програми соціальної допомоги для малозабезпечених сімей, людей похилого віку, осіб з інвалідністю та внутрішньо переміщених осіб не лише вирішують їхні базові потреби, а й попереджають соціальну ізоляцію та девіантну поведінку. Це, у свою чергу, сприяє збереженню соціальної згуртованості та формуванню довіри між громадянами та державними структурами.

Довіра громадян до інститутів влади є важливим фактором державної безпеки. Прозорість процесів, підзвітність органів влади та доступність інформації про соціальні програми створюють умови для конструктивної взаємодії між населенням і державою. Коли громадяни бачать, що соціальні ресурси розподіляються справедливо і ефективно, зменшується ймовірність протестів та соціальних конфліктів.

Важливу роль у підвищенні ефективності соціальної політики відіграє міжсекторальна взаємодія. Спільна робота державних органів, місцевого самоврядування та громадянського суспільства дозволяє не лише координувати ресурси, а й адаптувати програми до специфічних потреб різних регіонів і соціальних груп. Це забезпечує більш гнучку та результативну реалізацію політики рівних можливостей і соціального захисту.

Соціальна політика, яка ефективно реалізується через публічне управління, також впливає на економічну стабільність держави. Підтримка населення через соціальні програми підвищує соціальну мобільність, сприяє розвитку людського капіталу та стимулює економічну активність. У довгостроковій перспективі це зміцнює стійкість держави до зовнішніх та внутрішніх загроз.

Приклади успішних соціальних програм підтверджують взаємозв'язок між публічним управлінням і державною безпекою. У країнах із високим рівнем соціальної підтримки, таких як скандинавські держави, спостерігається низький рівень соціальної напруги та висока довіра до інститутів влади. Це демонструє, що ефективне управління соціальною політикою здатне забезпечувати одночасно соціальну стабільність і безпеку держави.

Попри наявність численних соціальних програм і механізмів публічного управління, їх реалізація стикається з низкою системних проблем. Однією з основних є недостатня координація між центральними та місцевими органами влади, що призводить до фрагментарності заходів і нерівномірного розподілу ресурсів. У деяких регіонах соціальні ініціативи залишаються недоступними для вразливих груп, що підриває ефективність політики та сприяє зростанню соціальної нерівності.

Важливою проблемою є слабка інтеграція принципів рівних можливостей та гендерної рівності в соціальні програми. Незважаючи на наявність нормативних актів, які гарантують недискримінацію, на практиці часто відбувається ігнорування специфічних потреб жінок, дітей, людей з інвалідністю та осіб похилого віку. Це знижує стабілізаційний ефект політики та обмежує потенціал публічного управління у зміцненні державної безпеки.

Нормативно-правове та адміністративне забезпечення соціальної політики також потребує вдосконалення. Діючі законодавчі та регуляторні механізми не завжди відповідають сучасним викликам, а процеси планування і реалізації соціальних програм недостатньо прозорі. Відсутність системного моніторингу та оцінки ефективності ускладнює адаптацію програм до реальних потреб громадян і знижує їх результативність.

Серед сучасних викликів – необхідність цифровізації та використання даних для підвищення прозорості і доступності соціальних послуг. Без інтеграції сучасних технологій важко забезпечити своєчасний облік потреб населення, контроль за використанням ресурсів та ефективну комунікацію з громадянами [3]. Використання цифрових платформ може значно покращити адміністрування програм і сприяти більш рівному доступу до соціальних ресурсів. Перспективи розвитку публічного управління у сфері соціальної політики пов'язані із комплексним та міжсекторальним підходом.

Поєднання законодавчих, адміністративних, фінансових та інформаційних механізмів дозволяє ефективніше реагувати на соціальні виклики та зміцнювати державну безпеку. Активне залучення громадянського суспільства, міжнародного досвіду та сучасних технологій підвищує прозорість і підзвітність програм, забезпечуючи їх тривалу ефективність.

Отже, для досягнення соціальної стабільності та зміцнення державної безпеки необхідне постійне удосконалення механізмів публічного управління. Це передбачає системне планування, інтеграцію принципів рівних можливостей, активну координацію між усіма суб'єктами соціальної політики та використання сучасних інструментів контролю та оцінки результатів.

Висновки і перспективи подальших розвідок в цьому напрямі. Ефективне публічне управління у сфері соціальної політики є ключовим чинником зміцнення державної безпеки та забезпечення соціальної стабільності. Аналіз механізмів законодавчого, адміністративного, фінансового та інформаційного характеру показав, що комплексне поєднання цих інструментів дозволяє гарантувати рівні можливості для всіх громадян, а також підвищує довіру населення до державних інститутів. Забезпечення доступу до соціальних послуг для вразливих груп населення зменшує соціальну напругу і створює умови для стабільного розвитку суспільства. Реалізація принципів рівних можливостей та соціальної справедливості вимагає системного підходу і міжсекторальної координації.

Взаємодія центральних та місцевих органів влади, громадських інституцій та приватного сектору дозволяє адаптувати соціальні програми до потреб різних категорій населення, уникати фрагментарності заходів і забезпечувати ефективний розподіл ресурсів. Такий підхід підвищує результативність соціальної політики та сприяє довгостроковій стабілізації суспільних процесів. Разом із тим, існують значні виклики, які потребують вирішення для підвищення ефективності публічного управління. До них належать недостатня інтеграція принципів гендерної рівності та диференційованих потреб громадян, обмежена прозорість і підзвітність процесів, а також слабка система моніторингу та оцінки ефективності соціальних програм. Подолання цих проблем передбачає вдосконалення нормативно-правового забезпечення, активне використання сучасних цифрових технологій та інтеграцію міжнародного досвіду.

Список використаних джерел:

1. Кравченко М.В. Система соціального захисту населення як об'єкт державної політики: методологія та практика: монографія. Київ: Інформ.-аналіт. агентство, 2012. 451 с.
2. Крентовська О. Глобальна соціальна політика і міжнародне співробітництво щодо питань старіння населення. *Демократичне врядування: науковий вісник*. 2009. Вип. 4. URL: http://vivacademy.com/vidavnistvo_1/visnik4/fail/+Krentovska.pdf (дата звернення: 15.02.2026).
3. Лаврентій Д.С. Механізм державно-приватного партнерства в процесі реформування сфери охорони здоров'я в Україні: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: спец. 25.00.02 «Механізми держ. упр.»; М-во освіти і науки України, ПАТ «Вищ. навч. закл. «Міжрегіон. акад. упр. персоналом». Київ, 2019. 20 с.

4. Палас Н. Транснаціональна модель демократії та її вплив на процеси глобального врядування в умовах сучасного світу. Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку: зб. наук. пр. Національний університет «Львівська політехніка» та ін. Львів: Вид-во НУ «Львівська політехніка», 2009. Вип. 21. С. 145–150.

References:

1. Kravchenko, M.V. (2012). *Systema sotsial'noho zakhystu naseleण्या yak ob'yekt derzhavnoi polityky: metodolohiya ta praktyka* [The system of social protection as an object of state policy: methodology and practice], Monograph, Press Inform.-analit. ahentstvo, Kyiv, 451 p. [in Ukrainian].

2. Krentovs'ka, O. (2009). “Hlobal'na sotsial'na polityka i mizhnarodne spivrobitnytstvo shchodo pytan' starinnya naseleण्या” [“Global Social Policy and International Cooperation on Aging”], *Demokratychnе vryaduvannya* [Democratic governance], vol. 4. URL: http://lvivacademy.com/vidavnytstvo_1/visnik4/fail/+Krentovska.pdf [in Ukrainian].

3. Lavrentiy, D.S. (2019). *Mekhanizm derzhavno-pryvatnoho partnerstva v protsesi reformuvannya sfery okhorony zdorov'ya v Ukrayini* [The mechanism of public-private partnership in the process of health care reform in Ukraine], Ph.D thesis: 25.00.02 „Mekhanizmy derzh. upr.”; press *M-vo osvity i nauky Ukrayiny*, PAT «V'ys'ch. navch. zakl. „Mizhrehion. akad. upr: Personalom”», Kyiv, 20 p. [in Ukrainian].

4. Palas, N. (2009). “Transnatsional'na model' demokratiyi ta yiyi vplyv na protsesy hlobal'noho vryaduvannya v umovakh suchasnoho svitu” [“Transnational model of democracy and its impact on the processes of global governance in the modern world”], collection of scientific works. *Ukrayins'ka natsional'na ideya: realiyi ta perspektyvy rozvytku* [Ukrainian national idea: realities and prospects of development], Press NU «L'vivs'ka politekhnikha», vol. 21, pp. 145–150 [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 15.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 16.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 30.04.2026